

Fundusze Europejskie

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

Realizacja zasad horyzontalnych

Prawo krajowe i unijne z którego wynika konieczność realizacji zasad horyzontalnych:

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (tzw. Rozporządzenie ogólne)

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r.

Karta Praw Podstawowych przyjęta i podpisana 7 grudnia 2000 r. w Nicei.

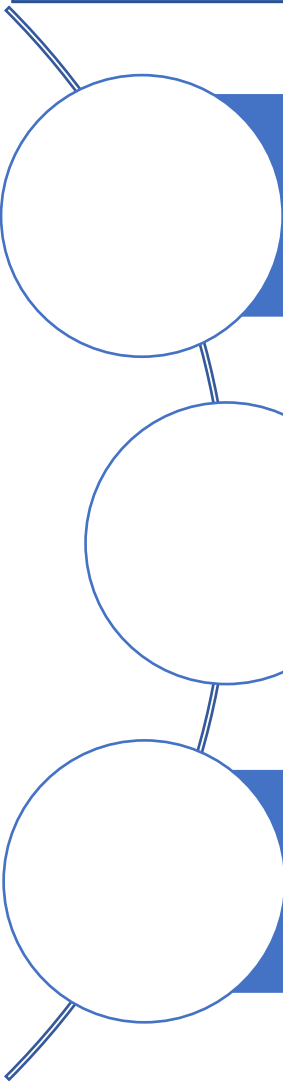
Ustawa o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych z dnia 19 kwietnia 2019 r.

Ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami z dnia 19 lipca 2019 r.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r.

Ustawa o organizacjach pracodawców z dnia 23 maja 1991 r.

Wytyczne, z których wynika konieczność realizacji zasad horyzontalnych:

Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027

Wytyczne dotyczące realizacji zasady partnerstwa na lata 2021-2027

Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027

Zasady horyzontalne obowiązujące w perspektywie 2021-2027

Zasady horyzontalne wymienione zostały w artykule 9 rozporządzenia ogólnego i są wdrażane horyzontalnie na wszystkich etapach realizacji funduszy UE.

Rozróżniamy w tym zakresie następujące zasady horyzontalne:

- zasadę równości szans kobiet i mężczyzn;
- zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
- zasadę partnerstwa,
- zasadę zrównoważonego rozwoju,
- zasadę DNSH, która oznacza „nie wyrządzaj znaczącej szkody dla środowiska”.

Zasady horyzontalne obowiązujące w perspektywie 2021-2027 zawarte w przepisach UE

Art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej – wskazuje, że UE „zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość społeczną i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami oraz ochronę praw dziecka”

Zgodnie z art. 9 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. „Państwa członkowskie i Komisja podejmują odpowiednie kroki w celu zapobiegania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości i ewaluacji programów. W procesie przygotowywania i wdrażania programów należy w szczególności wziąć pod uwagę zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.”

Instytucja Zarządzająca programem Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 zobowiązała się do przestrzegania zasad horyzontalnych na wszystkich etapach jego realizacji tj.: przygotowania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości, ewaluacji, promocji i kontroli.

Karta Praw Podstawowych

- Karta praw podstawowych Unii Europejskiej to zbiór najważniejszych praw i obowiązków obywatelskich podpisany 7 grudnia 2000 r. Moc wiążąca dokumentu została mu nadana przez Traktat Lizboński 13 grudnia 2007 r., który wszedł w życie 1 grudnia 2009 r.
- Poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych (KPP) Unii Europejskiej w procesie wdrażania funduszy stanowi jeden z horyzontalnych warunków podstawowych;
- Odniesienia do KPP znajdują się również w rozporządzeniach szczegółowych 2021/1057 ws. EFS+ oraz 2021/1058 ws. EFRR i FS;
- Art. 8 ust. 1 rozp. ws. EFS+ przesądza, że wszystkie operacje EFS+ powinny być wybierane i wdrażane z poszanowaniem Karty praw podstawowych (KPP) Unii Europejskiej, zgodnie z odpowiednimi postanowieniami zawartymi w rozporządzeniu ogólnym;
- Natomiast motyw 5 rozp. ws. EFRR i FS wskazuje, iż przy wdrażaniu EFRR i Funduszu Spójności należy przestrzegać zasad horyzontalnych określonych w art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE) oraz w art. 10 TFUE, w tym zasad pomocniczości i proporcjonalności określonych w art. 5 TUE, z uwzględnieniem Karty praw podstawowych Unii Europejskiej;
- IZ FEL wdrażając Program zapewnia poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty Praw Podstawowych.

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych

Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych – to międzynarodowy dokument opisujący prawa osób z niepełnosprawnościami w kategoriach praw człowieka, a także obowiązki Państw związane z zapewnieniem tych praw i ich przestrzeganiem. Przestrzeganie zapisów ma przyczynić się do poprawy sytuacji życiowej osób z niepełnosprawnościami poprzez umożliwienie im korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności na równi z innymi osobami. Dokument został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku. Ratyfikowany przez Polskę 6 września 2012 r.

IZ FEL wdrażając Program zapewnia poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych.

Zasady horyzontalne obowiązujące w perspektywie 2021-2027

Potwierdzeniem realizacji zasad horyzontalnych są zapisy Programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 zatwierdzonego przez Komisję Europejską decyzją wykonawczą nr C(2022)8382 z dnia 24 listopada 2022 roku.

„Wszystkie inwestycje w infrastrukturę i rozwój usług edukacyjnych, społecznych i zdrowotnych będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzem Ogólnym 5 i uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność ze strategią deinstytucjonalizacji oraz odpowiednią polityką UE i ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, a mianowicie Kartą praw podstawowych, Europejskim filarem praw socjalnych i Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030. Rezultaty projektów będą dostępne dla wszystkich z poszanowaniem ww. zasad, a treść projektów nie będzie dyskryminacyjna.”

Działania prewencyjne podjęte przez IZ FEL 2021-2027 w celu wyeliminowania ryzyka otrzymania dofinansowania przez JST naruszające zasady horyzontalne

Klauzula zawarta w Programie „*Wsparcie polityki spójności będzie udzielane wyłącznie projektom i beneficjentom, którzy przestrzegają przepisów antydyskryminacyjnych, o których mowa w art. 9 ust. 3 Rozporządzenia PE i Rady nr 2021/1060. W przypadku, gdy beneficjentem jest jednostka samorządu terytorialnego (lub podmiot przez nią kontrolowany lub od niej zależny), która podjęła jakiekolwiek działania dyskryminujące, sprzeczne z zasadami, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia nr 2021/1060, wsparcie w ramach polityki spójności nie może być udzielone*” oznacza, że naruszenie lub nieprzestrzeganie zasady niedyskryminacji jest równoważne z wyłączeniem możliwości ubiegania się JST o wsparcie ze środków Unii Europejskiej. Pozostawienie w projekcie wnioskodawcy, który nie przestrzega przepisów antydyskryminacyjnych, stanowi przesłankę do negatywnej oceny wniosków o dofinansowanie składanych przez takie JST zarówno indywidualnie jak i w formule porozumień czy stowarzyszeń. W przypadku utrzymania aktów prawnych o charakterze dyskryminującym, projekty takiego JST, w tym też projekty partnerskie, w których jest on Liderem lub Partnerem, utracą możliwość uzyskania dofinansowania. Pozostali Partnerzy zachowują natomiast prawo do ubiegania się o dofinansowanie projektów, o ile nie złożą projektu partnerskiego wspólnie z tym JST.

Kryteria oceny w Programie

Instytucje ogłaszające nabór, zgodnie z regulaminami naborów, zobowiązane są do stosowania następujących kryteriów podczas procedury oceny projektów m.in. kryterium antydyskryminacyjnego:

1. Wsparcie polityki spójności będzie udzielane wyłącznie projektom i Wnioskodawcom/Partnerom, którzy przestrzegają przepisów antydyskryminacyjnych, o których mowa w art.9 ust.3 Rozporządzenia PE i Rady nr 2021/1060;
2. Projekt jest zgodny z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych, sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.);
3. Projekt jest zgodny z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 26 października 2012 r. (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, str. 391),;
4. Przestrzeganie zasad równości kobiet i mężczyzn (art. 9 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu i Rady (UE) 2021/1060);
5. Przestrzeganie zasad niedyskryminacji, w tym zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami 2021/1060);
6. Projekt jest zgodny ze standardem minimum realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn (EFS+);
7. Przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, w tym zasady „nie czyń poważnych szkód” (art. 9 ust. 4 Rozporządzenia Parlamentu i Rady (UE) 2021/1060).

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn – wdrożenie działań mających na celu osiągnięcie stanu, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki. To również stan, w którym kobiety i mężczyźni mają równy dostęp do korzystania z zasobów (np. środki finansowe, szanse rozwoju). Zasada ta ma gwarantować możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających ze stereotypów płci. Jest to również uwzględnianie perspektywy płci w głównym nurcie wszystkich procesów i działań w ramach programów (tj. podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości, ewaluacji, promocji i kontroli programów).

- działania wyrównawcze polegają na preferencyjnym traktowaniu osób z tej grupy, która napotyka na szczególne bariery i ograniczenia utrudniające równy dostęp do zasobów i dóbr społecznych;
- każda decyzja czy działanie są zatem oceniane w odniesieniu do stopnia, w jakim wpływają na sytuację kobiet i mężczyzn, tj. czy przyczyniają się do eliminowania występujących nierówności czy też je pogłębiają.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn

Bariery równościowe:

- różnice w płacach kobiet i mężczyzn na równoważnych stanowiskach wykonujących tożsame obowiązki;
- mała dostępność elastycznych rozwiązań czasu pracy;
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych;
- niewystarczający system opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat lub opieki żłobkowej/przedszkolnej lub opieki instytucjonalnej nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

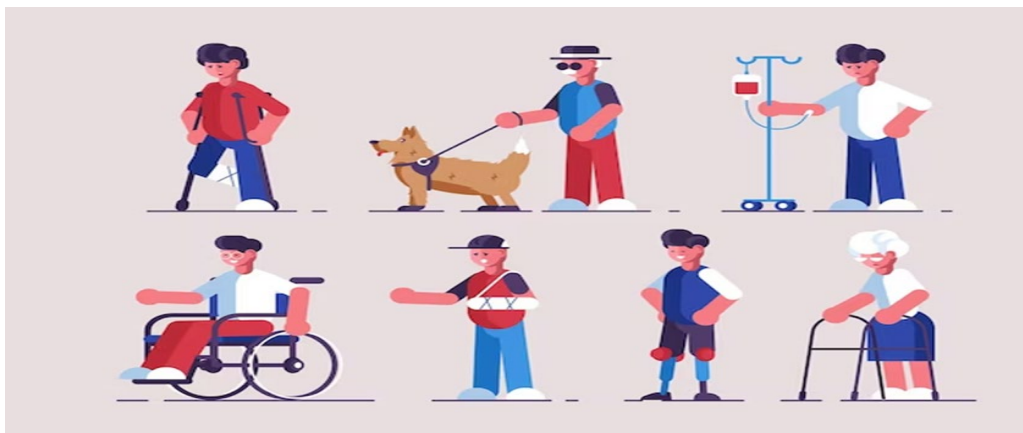

Działania zapobiegające barierom równościowym:

- działania zaplanowane w projekcie, które wpłyną na wyrównywanie szans danej płci będącej w gorszym położeniu (o ile takie nierówności zostały zdiagnozowane w projekcie);
- podnoszenie wiedzy i świadomości w zakresie m.in. korzyści z zarządzania różnorodnością, kształtowania postaw menadżerskich kobiet, unikania stereotypów;
- zarządzanie równościowe obejmujące m.in. tam gdzie to zasadne, udział obu płci we wszelkiego rodzaju gremiach decyzyjnych, procedury i regulacje zapobiegające dyskryminacji, lobbingowi i molestowaniu w miejscu pracy, procedury związane z wynagradzaniem i awansami, by zapobiegać nierównościom;
- stosowanie równościowego języka, stosowanie żeńskich form.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Celem zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami jest **zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami na równi z innymi osobami pełnosprawnymi jednakowego dostępu do pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia, na jednakowych zasadach**. Zasada ta może być realizowana poprzez zastosowanie uniwersalnego projektowania oraz mechanizmu racjonalnych usprawnień. Są to narzędzia umożliwiające kompleksowe podejście do planowania i projektowania zarówno produktów, jak i odpowiedniego otoczenia, mając na celu promowanie społeczeństwa włączającego wszystkich obywateli. Generalnym celem tych działań jest zapewnienie, że wszystkie wydatki z funduszy europejskich będą przyczyniać się do zapewniania równych szans i nie będą sprzyjać jakiegokolwiek dyskryminacji osób z niepełnosprawnościami.

Podstawowe pojęcia dotyczące zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Osoba z niepełnosprawnością (OzN)

Osoba posiadająca potwierdzenie niepełnosprawności w postaci orzeczenia o niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, osoba z zaburzeniami psychicznymi, w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Dostępność

Właściwość środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz towarów i usług, pozwalająca osobom ze szczególnymi potrzebami na korzystanie z nich na zasadzie równości z innymi osobami.

Dostępność

Uniwersalne projektowanie

Etap planowania

Dotyczy otoczenia oraz wszystkich korzystających z projektu lub kontrolujących projekty, np. wejście do budynku bez barier, zakup autobusów niskopodłogowych

Racjonalne usprawnienia

Etap realizacji

Dotyczy tylko osób z niepełnosprawnościami, np. zbudowanie pochylni, instalacja podnośnika

Koncepcja uniwersalnego projektowania

- projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania;
- uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewniania dodatkowych udogodnień dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne;
- koncepcja uniwersalnego projektowania jest realizowana przez zastosowanie co najmniej standardów dostępności.

Standardy dostępności

Standardy dostępności stanowiące załącznik do Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 zostały opracowane jako pomoc dla Beneficjentów we właściwym przygotowaniu projektów. Stanowią zestawienie minimalnych wymagań w obszarach m.in. :

- szkoleń;
- edukacji;
- informacji i promocji;
- cyfryzacji;
- transportu;
- architektury.

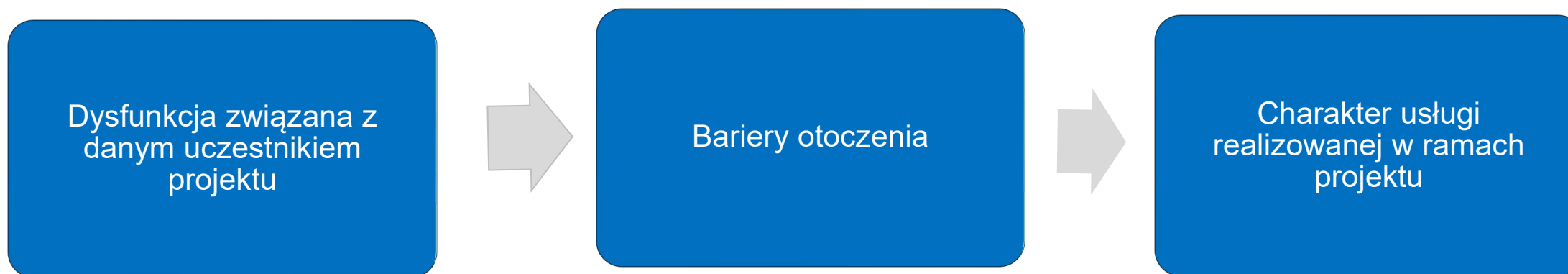
Racjonalne usprawnienia

Konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, nienakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, **rozpatrywane osobno dla każdego konkretnego przypadku**, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami **możliwości korzystania** w pełni z praw człowieka i podstawowych wolności **na zasadzie równości z innymi osobami**.

Projekty w ramach FEL 2021-2027 mają zapewnić możliwość korzystania ze wsparcia w projektach osobom z niepełnosprawnościami, których nie przewidziano na etapie planowania projektu.

Odmowa skorzystania z MRU to dyskryminacja.

Każde racjonalne usprawnienie wynika z relacji trzech czynników:

Racjonalne usprawnienia

Przykładowy katalog racjonalnych usprawnień:

- koszt specjalistycznego transportu na miejsce realizacji wsparcia;
- dostosowanie architektoniczne budynków niedostępnych (montaż platform, wind, podnośników);
- dostosowanie infrastruktury komputerowej (zakup/wypożyczenie drukarek, materiałów w alfabecie Braille'a, programów powiększających, mówiących);
- dostosowanie akustyczne (zakup pętli indukcyjnej, systemów FM);
- asystent tłumaczący na język łątwy;
- asystent osoby z niepełnosprawnością;
- tłumacz języka migowego;
- alternatywne formy przygotowania materiałów projektowych;
- wydłużony czas wsparcia (konieczność wolniejszego tłumaczenia na język migowy, wolnego mówienia).

Racjonalne usprawnienia

Decyzję w sprawie finansowani MRU podejmuje Instytucja Zarządzająca będąca stroną umowy o dofinansowanie projektu, biorąc pod uwagę zasadność i racjonalność poniesienia dodatkowych wydatków.

- Kwota wydatków poniesionych tytułem racjonalnych usprawnień, to maksymalnie 15 000 złotych na uczestnika. Wchodzi ona do podstawy wyliczenia przysługujących na etapie rozliczenia kosztów pośrednich, a tym samym wpłynie na zwiększenie możliwych do rozliczenia kosztów pośrednich w tymże projekcie;
- Wzrost wartości projektu, może oznaczać konieczność podpisania aneksu do umowy oraz zmiany harmonogramu płatności.

Zastosowanie zasady równości szans i niedyskryminacji w tym dostępności - przykładowe aspekty

- Działania z zakresu turystyki i kultury, infrastruktury transportu publicznego itp. muszą odpowiadać na potrzeby różnych grup osób, w tym OzN, osób starszych, opiekunów z dziećmi, osób starszych;
- tworzenie miejsc dostępnych, bezpiecznych oraz wpływających na socjalizację i integrację ludzi ze wszystkich środowisk w różnym wieku, płci, rasy lub pochodzenia etnicznego, religii, światopoglądu, niepełnosprawności lub orientacji seksualnej;

Zasada partnerstwa wyrażona w art. 8 ust. 2 oraz motywie 14 preambuły rozporządzenia ogólnego – podkreśla kluczową rolę zasady partnerstwa we wdrażaniu funduszy unijnych, wagę podejścia opartego na wielopoziomowym zarządzaniu. Oznacza również współpracę i udział szerokiego grona przedstawicieli społecznych i gospodarczych w realizacji programu regionalnego na wszystkich jego etapach, tj. programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Zgodnie z art. 8 rozporządzenia ogólnego do katalogu partnerów zalicza co najmniej następujące grupy partnerów:

- władze regionalne, lokalne i miejskie oraz inne instytucje publiczne,
- partnerów gospodarczych i społecznych,
- właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, takie jak partnerzy działający na rzecz ochrony środowiska, organizacje pozarządowe oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równouprawnienia płci i niedyskryminacji,
- w stosownych przypadkach, organizacje badawcze i uniwersytety.

Partnerstwo działa zgodnie z zasadą wielopoziomowego zarządzania i podejściem oddolnym. Państwo członkowskie angażuje partnerów w przygotowanie UP, a także w cały proces przygotowania, wdrażania i ewaluacji programów m.in. przez ich udział w Komitetach Monitorujących.

Zasada partnerstwa

- Celem partnerstwa jest poprawa efektywności i skuteczności wdrażania funduszy polityki spójności UE na lata 2021-2027.
- Wszyscy uczestnicy tego procesu wzajemnie się uzupełniają, a dzięki współpracy powstaje efekt synergii i wartość dodana, niemożliwa do osiągnięcia w przypadku działań podejmowanych indywidualnie. Partnerstwo stanowi integralny element procesu budowy kultury dialogu społecznego i partycypacji społecznej oraz podlega stałej ewolucji i adaptacji do potrzeb wszystkich jego uczestników.

Przykłady dobrych praktyk:

- kierowanie przez IZ do konsultacji z partnerami wchodzącymi w skład KM projektu Szczegółowego Opisu Priorytetów, kryteriów wyboru projektów;
- wykorzystywanie dedykowanego danemu KM narzędzia (np. portalu) służącego m.in. publikacji dokumentów kierowanych do konsultacji z członkami i obserwatorami KM, w tym partnerami;
- powoływanie przy KM grup roboczych: stałych (np. do spraw efektywności programu) i doraźnych, które stanowią wsparcie merytoryczne w pracach prowadzonych przez KM;
- organizowanie przed posiedzeniem KM spotkań z partnerami np. w formie warsztatów/ grup roboczych w celu omówienia i wcześniejszego przedyskutowania zagadnień, które będą przedmiotem posiedzenia;
- organizowanie sesji wyjazdowych i wizyt studyjnych dla członków KM jako narzędzi podnoszących aktywność partnerów i wzmacniających ich współpracę.

Zasada partnerstwa

Udział partnerów w realizacji zasady partnerstwa ma miejsce również w FEL 2021-2027 poprzez:

- opiniowanie projektów Programu i następnie jego zmian,
- opiniowanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów w ramach KM FEL 2021-2027,
- uczestnictwo w pracach KM FEL 2021-2027 i grupach roboczych powołanych w jego ramach,
- uczestnictwo w procesie ewaluacji polityki spójności (w zakresie wynikającym z obowiązków w KM FEL 2021-2027).

Zrównoważony rozwój – definicja w Prawie Ochrony Środowiska

zrównoważony rozwój – to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, **gospodarczych i społecznych**, z zachowaniem **równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych**, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno **współczesnego pokolenia**, jak i **przyszłych pokoleń**

Zasada zrównoważonego rozwoju

Zasada zrównoważonego rozwoju (ZZR), to sposób działania równoważący aspekty:

- ❖ środowiskowe
- ❖ gospodarcze
- ❖ społeczne

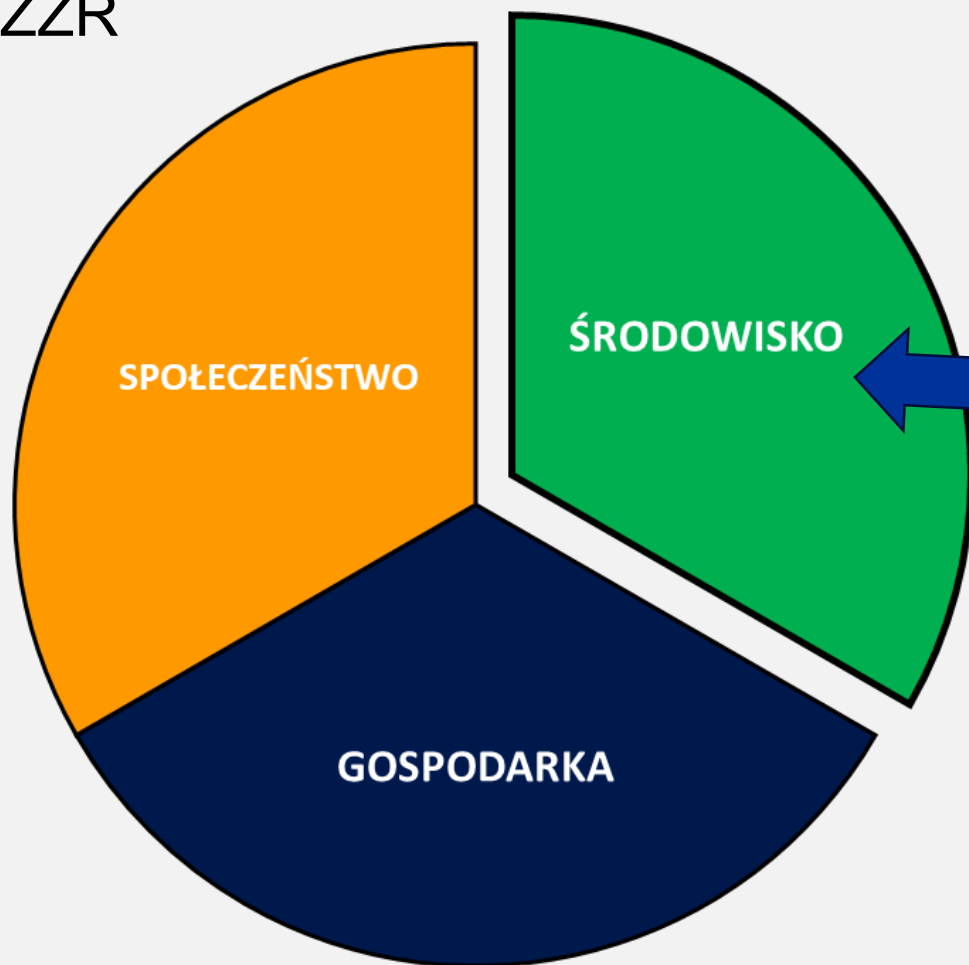
Zasada zrównoważonego rozwoju

Cele zrównoważonego rozwoju ONZ określa Agenda na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2030

Zasada zrównoważonego rozwoju a DNSH

ZZR

DNSH stanowi zawężenie ZZR, odnosi się do rozwiązań w obrębie aspektu środowiskowego

Zasada DNSH

DNSH – ang. „do no significant harm”
(„nie czyn poważnych szkód”)

- ❖ nowa zasada horyzontalna
- ❖ dotyczy niewspierania ani nieprowadzenia działalności gospodarczej, która powoduje znaczące szkody dla któregokolwiek z celów środowiskowych w rozumieniu rozporządzenia w sprawie taksonomi
- ❖ zasada „nie czyn poważnych szkód” ≠ szkoda w środowisku czy poważna awaria w rozumieniu przepisów polskiego prawa

Cele środowiskowe zasady „DNSH”

**ŁAGODZENIE ZMIAN
KLIMATU**

**ADAPTACJA DO ZMIAN
KLIMATU**

**ZRÓWNOWAŻONE
WYKORZYSTANIE
ZASOBÓW WODNYCH
I MORSKICH**

**PRZEJŚCIE NA
GOSPODARKE
OBIEGU
ZAMKNIĘTEGO (GOZ)**

**ZAPOBIEGANIE
ZANIECZYSZCZENIU
I JEGO KONTROLA**

**OCHRONA
I ODBUDOWA
RÓŻNORODNOŚCI
BIOLOGICZNEJ
I EKOSYSTEMÓW**

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

ŁAGODZENIE ZMIAN KLIMATU

działalność prowadzi do **znaczących emisji gazów cieplarnianych**

ROZWIĄZANIA:

- zapobieganie emisjom
- ograniczanie emisji
- pochłanianie gazów cieplarnianych
- rozwiązania energooszczędne

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

działalność prowadzi **do nasilenia niekorzystnych skutków warunków klimatycznych** (obecnych i przewidywanych w przyszłości), wywieranych na tę działalność lub na ludzi, przyrodę lub aktywa

ROZWIĄZANIA:

- odpowiednie projektowanie i wykonawstwo
- zabezpieczenia na wypadek katastrof naturalnych
- systemy alarmowania
- zieleń
- retencja wody

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE I OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH I MORSKICH

- działalność **szkodzi dobremu stanowi / potencjałowi jednolitych części wód (JCW)**, w tym podziemnych i powierzchniowych
- działalność szkodzi dobremu stanowi środowiska wód morskich

ROZWIĄZANIA:

- utrzymanie oraz poprawa jakości i ilości wód
- dobre warunki dla organizmów wodnych
- zapobieganie, ograniczanie, usuwanie zanieczyszczeń z wód i terenów zależnych od wód
- zrównoważone pobory wód
- rozwiązania wodooszczędne

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

PRZEJŚCIE NA GOSPODARKE OBIEGU ZAMKNIĘTEGO

- działalność prowadzi do **znaczącego braku efektywności w wykorzystywaniu materiałów** lub w bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniu **zasobów naturalnych** (nieodnawialnych źródeł energii, surowców, wody, gruntów) na co najmniej jednym z etapów cyklu życia produktów, w tym pod względem trwałości produktów, ich naprawy, ulepszenia, ponownego użycia, recyklingu;
- działalność prowadzi do **znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów** (wyjątek – spalanie odpadów niebezpiecznych nienadających się do recyklingu); **lub**
- **długotrwałe składowanie odpadów** może wyrządzać poważne i długoterminowe szkody dla środowiska

ROZWIĄZANIA:

- hierarchia postępowania z odpadami
- rozwiązania zasobo- i materiałoszczędne

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

ZAPOBIEGANIE ZANIECZYSZCZENIU I JEGO KONTROLA

- działalność prowadzi do **znaczącego wzrostu emisji zanieczyszczeń** do powietrza, wody lub ziemi w porównaniu z sytuacją sprzed rozpoczęcia tej działalności

ROZWIĄZANIA:

- zapobieganie emisjom
- ograniczanie emisji
- kontrola i monitorowanie emisji
- procedury na wypadek awarii

Kryteria „wyrządzenia poważnej szkody”

OCHRONA I ODBUDOWA RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ I EKOSYSTEMÓW

- działalność w znacznym stopniu szkodzi dobremu stanowi i odporności ekosystemów; lub
- działalność jest szkodliwa dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania UE (np. obszary Natura 2000, obszary UNESCO)

ROZWIĄZANIA:

- racjonalne korzystanie z przestrzeni
- utrzymanie, poprawa, odtwarzanie terenów naturalnych i półnaturalnych
- tworzenie nowych terenów zieleni
- ochrona gatunków rodzimych
- ochrona cennych obszarów i gatunków
- ograniczanie wycinki drzew i krzewów
- dbałość o krajobraz

„Przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju, w tym zasady „nie czynić poważnych szkód” (art. 9 ust. 4 Rozporządzenia Parlamentu i Rady (UE) 2021/1060)”

- ❖ kryterium merytoryczne techniczne
- ❖ jest stosowane do weryfikacji wszystkich projektów infrastrukturalnych
- ❖ kryterium obligatoryjne – przyznanie wartości logicznej „TAK” jest warunkiem uzyskania wsparcia
- ❖ zasada ZR weryfikowana jest w odniesieniu celów, które dotyczą danego rodzaju projektów
- ❖ zasada DNSH weryfikowana jest z uwzględnieniem zapisów Oceny DNSH dla FEL 2021-2027
- ❖ jest sprawdzane przez eksperta, spełniającego wymagania dedykowane działaniu

„Wpływ na środowisko”

- ❖ kryterium trafności merytorycznej
- ❖ kryterium fakultatywne (punktowe) - spełnienie kryterium nie jest konieczne do przyznania dofinansowania
- ❖ kryterium dodatkowo punktuje działania podjęte na rzecz realizacji zrównoważonego rozwoju i zasady DNSH, w tym wykorzystanie nowoczesnych, energooszczędnych rozwiązań technicznych i technologicznych, zastosowanie technologii przyjaznych środowisku przyrodniczemu (spełniających najwyższe istniejące normy na poziomie europejskim)
- ❖ punkty przyznawane są w oparciu o pytania pomocnicze dostosowane do specyfiki działania, w ramach którego przeprowadzany jest nabór wniosków
- ❖ jest weryfikowane przez eksperta, spełniającego wymagania dedykowane działaniu

Wniosek o dofinansowanie

W sekcji „Wpływ projektu na zasadę zrównoważonego rozwoju, w tym zasady „nie czyń poważnych szkód”:

- wnioskodawca odnosi się do celów zrównoważonego rozwoju, adekwatnych do zakresu projektu
- w ramach potwierdzenia spełnienia zasady „DNSH” wnioskodawca odnosi się do zapisów Oceny DNSH dla Programu Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

Formularz do wniosku o dofinansowanie w ramach FEL 2021-2027 w zakresie OOS

- ❖ Wnioskodawca określa w jaki sposób projekt przyczynia się do realizacji celów środowiskowych zasady „DNSH”
- ❖ Wnioskodawca przedstawia analizę oddziaływania projektu pod kątem znaczących szkód w odniesieniu do każdego z celów środowiskowych

Studium wykonalności - Tabela „Potencjał środowiskowy do realizacji wybranego wariantu realizacji projektu”

- ❖ Wnioskodawca opisuje zgodność wybranego wariantu z zasadą „DNSH”

Dokumentacja środowiskowa:

- ❖ Dokumenty z postępowania OOS
- ❖ Deklaracja RDOŚ potwierdzająca brak wpływu na obszary NATURA 2000
- ❖ Ocena wodnoprawna lub stanowisko dyrektora RZGW w sprawie braku wpływu na stan jednolitych części wód podziemnych i powierzchniowych

Dokumentacja techniczna i zezwolenia:

- ❖ projekt budowlany, operat wodnoprawny, projekt robót geologicznych i inne niezbędne dokumentacje do uzyskania zezwoleń
- ❖ pozwolenie na budowę/zgłoszenie robót budowlanych i inne decyzje, zgody niezbędne do rozpoczęcia procesu budowlanego, np. pozwolenie/zgłoszenie wodnoprawne, projekt robót geologicznych i inne

Fundusze Europejskie

Dziękuję za uwagę.

Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027

Fundusze Europejskie
dla Lubelskiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

